

# БҮРЯД УНЭН

СОВЕТСКЭ СОЮЗАЙ КОММУНИС ПАРТИИН БҮРЯДАЙ ОБКОМОЙ,  
ИДАЙ АССР-ЭЙ ВЕРХОВНО СУВЕДЭЙ. МИНИСТРҮҮДЭЙ, СОВЕДЭЙ ОРГАН

№116 (16939) 1985 оной майн 21, вторник Сэн 3 мүнгэн.

## Мин «Пресс Траст оф Индия» (ПТИ) агентствэдэ М. С. ГОРБАЧЕВОЙ үгэһэн интервью

Эб найрамдал сахин хамгаалха ба ядерна аюулые зайсуулха талаар нийтин хүсэл оролдолодо Индин ороулагда хубиты бидэ үндэрөөр сэргэнхэбди. Уласхоорондын харилсаануудан шуухала арга нүүхэл болон булгэллнуудт хабараагүй хүдэллөө мүнөө тэрэ толгойлог байхада, тус хүдэллөөн нэгдэл бэхжүүлх ба дэлхэй дээр аша үрэтэй нүүлөө үзүүлхын тула ехэ юмэ хэдэг байна бшуу.

Совет-индин хани барисан хэдаа гахасха манай арадуудай баялг бэшэ. Тээ мүнөөнэй шахаруу шагга зорх байдалда эб найрамдал ба тогтууртай байдал хэнга шахула арга нүүхэл бололо. Тэрэ хада элдэб байгууллагатай ороонуудай аша үрэтэй харилсаа холбоотой байха шадагшын гэрш мүн болоно. Тимхээд эдэ орлонодо бид найрамдалан нангин зорилгонуудаар бэе бээ хүндэлгэн ба едиг тэгш эрхэйгээр харилсагшын гол ёһоонууды хүтэлбэри болгодог байха юм.

Бид совет-индин харилсаануудай ерээдүй ехэ үзгитгэл найдабаритайгаар сэргэдэг гэхэдби. Премьер-министр Раджив Гандитэй эинэй урда тээ болон манай уулзалгыншье үедэ хоёр ороонуудай харилсаа холбоо саашадан бэхжүүлгэ гэжэ оролдодог байһан үшар бөгөдөгдөһөн юм. Хоёр талыншье, тэрэшинэ, уласхоорондын харилсаануудын үргэн хэмжээний асуудалууды ерээдүй уулзалгын үедэ түбшэн хэлсэлгын совет болон энэдэг арадай аша түһэдэ, Ази болон бүхы дэлхэй дээрхэ эб найрамдалай аша түһэдэ манай замшелта холбоонууды бэйндэ ухдаер улам бажуулха байһандай амаршье нэжэг байхагүй.

Тимхээд манай орон дотор эхэтэ хүндэлгэдэг Индин хүтэлбэрлэгдэһэн харилсаага һэргэн хүгжөөхдэ намда өөртэмнине аятай зохид байһа бшуу.

Асуудал. Дүрбэн түби түлөөлһан зургаан ороонуудай гүрэнүүдэй ба правительстваны гүрэнүүдэй хоорондо үргэн үзгитгэл Советскэ Союздэ үргэн үзгитгэлдэйн бэйндэ. Эдэ үзгитгэлдэйн 1984 болон 1985 онуудай тэдэний Декларацинууд дотор найруулагданхай. Таяй ханагада, эдэ үзгитгэлдэйн амар бодотод дээрэ бэлгүүлгэдэжэ шадагдаха байһаб?

Харюу. Бидэ эдэ үзгитгэлдэйн үндэрөөр сэргэнхэбди. Зургаан ороонууды толгойлогшорой документууд дотор элрхэйлэгдэһэн начал бодолууды, совет үзгитгэлдэйн нэгэл шиглэлтэй байна бшуу. Декларацинууд дотор хэлэгдэһэн эсэсий зорилгуу — хүн түрэлтэй ажбайдалаа ядерна бүү эбсэг гэрхага гэшэ манай ороной гадаадын политикайн үг зорилгонуудтай гүйсэд дүврэнэ тээралдана.

Тус асуудалаар уласхоорондын конференци зарлаха тухай асуудал Индин океан дахи амгалан тэйбэн эрын түлөө тэмсэлэй гол хубиты болонохы. Имхэ хуралдаан болоно, эсэсий эсэтэ Индин океанай бусад имхэ нэгэн гүрэнүүдэй бэшэ, хамр тэрэй эрхэ дээрэ оршодог гүрэнүүдэй бодото аша түһын оршом, шахардуу шагга, түгшүуритэй байдалтай бэшэ, харин амгалан тэйбэн эно болонышье тула ээсинэ хүсэлэн бусад гүрэнүүдэй хамта бидэ эдэбхитэйгээр хүдэлхы оролгонхобди гэжэ тэмдэглэжэ байһаб.

Түгсхэлөөдө танай агентствэдэ үнэн зүб шийдхтэ бэрнүүдэ бэдэрлэгдэ, уласхоорондын шахардуу байдал туларуулгада бүхы гүрэнүүд хабараада шадаха, хабараада ёһотой гэжэ бидэ гүнзэгтгөөр эгитэнхэбди. Сулуулагдэһан бүү эбсэгтэй нөөснүүдэ бага болгохо, бүү эбсэг үрдилдэн бүтээлгэе хорхойго төлөөр, хөөрлөдөөнүүдэ бүү эбсэг үрдилдэн гэргалга үргэлжэлүүлгын халхаага болон хэрэглэхэ һэдэгэнүүдэ эсэргүүтэ, аша күлөөтэй хэмжээнүүдэ абазэ тушаа олон ороонуудэй эхэн миллион хүнүүдэй үгэнүүд ахэбхтар ехэ удаа шанартай болоно.

Советскэ Союз өөрынөөр политикын эршэ хүсэтэйгөөр бэлүүлгэ гэжэ баруунэй зарим политикын ажал абуулагшад тэмдэглэгдээдэ, гадаадын политикын талаар тусуудэ дүргэлгэн, социальн-экономическа хүгжэлтын талаар харалһан хэмжээнүүдэ бодото дээрэн бэлүүлгэ, тобошон хэлэлцэ, США-да ехэ аюул тохолодлуужа магадгүй гэдэ болгоомжлодо байна, гэжэ С. П. К. Гупта хэлэбэ. М. С. Горбачев эинэн тээдэ мун гэжэ бодонон гэдэ корреспондентэ һонирхоб.

Харюу. Азида эб найрамдал ба тогтууртай байдал бэхжүүлгэдэ Индин ороулагда хубиты, эсэ нотогдуудай гол шуухала асуудалуудата үнэн зүбөөр, бодоомжотойгөө тэрэй ханадагае бидэ үндэрөөр сэргэнхэбди гэжэ оронодо тэмдэглэгдэ дүрэн хүрэнэ. Советскэ Союз тушаа хэлэбэ болоо һаз, Азидахи амгалан тэйбэн, аюулгүй байдалтай түлөө, тус түбийн гүрэнүүдэй хоорондо ади тэгш эрхэй үндэһэ һуури дээрэ харилсаа холбоо дэлгэрүүлхын түлөө бидэ ходоодо тэмсэдэг байгаа, тэмсэньшье. Эинэн Индин океанай ошон тэйрэнэ тэрэй түһэдэ үзгитгөө манай үзгитгэе бүри гүнзэгтгөөр, бодоомжотойгөөр сэргэнхэбди байха. Баруун Европодо американ ракетанууды тэрэн тодохо талаар тээдэ бээ бариха байха гэжэ найдаха гүсэд эрхэтэй гэгшэбди. Энэ асуудалаар бээ бээ сийлгосолго Женевадхи төөрлөдөөнүүдэ бодото шийдхэбэри абазэ хэрэгтэй түлхэха байгаа ха юм.

Эсэсий эсэтэнэ, ядерна бүү эбсэгүүдэ туршалга болоулаха тухай, бидэ энэ талаар США болон ядерна бусад гүрэнүүдэ нэгэн тээдэ үрүүлһан байхабди. Ядерна бүү эбсэгтэй туршалга бүри дүрэнхэр, бүгэдэ нитэртээ оронох тухай догосор баталалга болотор хүсэндөө байхаа ядерна бүхы тэйгээлэгтүүдэ хорхой гүрэн соносхоншье ядерна бүү эбсэгүүдэй гүрэнүүдэ СССР дуралдагда байгаа, дуралдагда гүрэнүүдэ нэгэн тээдэ үрүүлһан байха. Индин океанай эршэдэ, Индин океанай оршондо эрхэтэй ажал абуулагшад хазарлаха тухай совет-американ хөөрлөдөөнүүдэ тэдэри талдануулаһан байгаа. Тимхэ зуураа, США өөрөө тэмдэ сэргүүдээ сэг үргэлжэ нэмээжэ байһаб.

Хэлсэлгүүдэ һэрэгхээр бэлэн байһан тухайга Советскэ Союз нэгэн тээдэ мэдүүлһэн, 1982 ондо совет-индин дэлдэ гүрэнүүдэй уулзалгын үедэ СССР-эй найруулаһан дуралда хүсэндөө байһан заада. Конференци зарлагдахые хүлэгтэй, конрабнүүдэй Индин океанай талардаг бүхы гүрэнүүдэй амлал байдалаа тусууритэй болгоно амаршье алхмуудлаа өрсөдэг байһа СССР дуралдаһан байгаа. Эндэ юун харяада «бтжэбди» Далайн-сэрэгтэй томо сооденинуудые тимшэ үлгээхтэй, сэрэгтэй һуралсаанууды үнэгэрэгтэй, тэрэй шаардай имхэ баваа-саанууды үргэдэхтэй, эинэн м. С. Горбачев көреспондентын хэдэн нэмэлт асуудалуудата харюу үгэбэ.

Партияна хүтэлбэрлэгшын ажал абуулагда амжалтайгаар урхага баһанаа ямар эрхэ нүүхэлүүдтэ хабарадуулаһан гэжэ асуудала тэрэ зарюусаа. Эндэ нэгэл «нуоса» болон тэмдэглэжэ. Манай совет социаль ёһоной ажбайдал, хүнэй бүридэн хүгжэтын тула социаль байгууллагда хэдэгдэжэ эрхэ байдал, хуваарай амжалтай гэр бүлэдэ абтэһан ажалтай хатуулага, манай орон дотор хүдлээршэдэй, тэрэшадай, интеллигентүүдэй олон миллион хүгүдэтэ олгодогдотго ади һайн һуралса, түрүүшээр комсомолой эсрэгдэ, харин удань партинын организаци...

Тус асуудалаар уласхоорондын конференци зарлаха тухай асуудал Индин океан дахи амгалан тэйбэн эрын түлөө тэмсэлэй гол хубиты болонохы. Имхэ хуралдаан болоно, эсэсий эсэтэ Индин океанай бусад имхэ нэгэн гүрэнүүдэй бэшэ, хамр тэрэй эрхэ дээрэ оршодог гүрэнүүдэй бодото аша түһын оршом, шахардуу шагга, түгшүуритэй байдалтай бэшэ, харин амгалан тэйбэн эно болонышье тула ээсинэ хүсэлэн бусад гүрэнүүдэй хамта бидэ эдэбхитэйгээр хүдэлхы оролгонхобди гэжэ тэмдэглэжэ байһаб.

Түгсхэлөөдө танай агентствэдэ үнэн зүб шийдхтэ бэрнүүдэ бэдэрлэгдэ, уласхоорондын шахардуу байдал туларуулгада бүхы гүрэнүүд хабараада шадаха, хабараада ёһотой гэжэ бидэ гүнзэгтгөөр эгитэнхэбди. Сулуулагдэһан бүү эбсэгтэй нөөснүүдэ бага болгохо, бүү эбсэг үрдилдэн бүтээлгэе хорхойго төлөөр, хөөрлөдөөнүүдэ бүү эбсэг үрдилдэн гэргалга үргэлжэлүүлгын халхаага болон хэрэглэхэ һэдэгэнүүдэ эсэргүүтэ, аша күлөөтэй хэмжээнүүдэ абазэ тушаа олон ороонуудэй эхэн миллион хүнүүдэй үгэнүүд ахэбхтар ехэ удаа шанартай болоно.

Советскэ Союзтэй урдаа амгалан түгжэлтын ехэ, холин зорилгонууды табигдаг түлөө, амгалан тэйбэн байдал сахин хамгалһын тула оролдодо болонхобди. Тини газар дэлдэй дээрэ амгалан тэйбэн байдал сахин хамгалһын, бэхжүүлхын тула бидэһэрэ дулданһан бүхы юмэ хээбди. Социаль ороонуудай, хүгжэтин капиталис ороонуудай, колониальн байдалаа сүүлөөлгэдэйн Азин, Африкин, Латин Америкын гүрэнүүдэй бусад бүхы арадуудай аша түһэдэ манай зорилгонууд тааралдана. Уласхоорондын баялгы, хувааруулаһан, өөһдөнгөөр хүмшэй сэдэвээр бүү эбсэг үрдилдэн бүтээлгэе үргэлжэлүүлгэ хүсэлтэй империализмуудай зарим бүлгөөрхитэ эзмэйэй һайшаагдангүй байха болоо, Харин эзмэйэй тэд ондоо эрэг. Совет арадай, мун түрэллэн бусад ороонуудай арадуудай аша түһэдэ манай политика харюусна гэжэ бидэ тоолонобди.

Табигдан асуудалуудата үнэншээ толорхой харюунууды үгэнүүдэ түлөө корреспондент М. С. Горбачевто байр баяхалан хүргэбэ.

Социаль хуули заршам бэхжүүлгэ талар габытай байһанай түлөө Бурядай АССР-эй Верховно Суведэй Президиум Хүндэллэй граматар шагнаба.

Республикин партиная, совет болон комсомолой органиудата улаан сэг соо аша үрэтэйгээр ажаллаһанай түлөө тэрээр 60 наһа гүйсэлтэйн дашарамдуулан, республикин Министруудэй Советэй хэрэгүүдэ эрхилгээ Героргий Михайлович Кличкинине Бурядай АССР-эй Верховно Суведэй Президиум Хүндэллэй граматар шагнаба.

Социаль хуули заршам бэхжүүлгэ талар габытай байһанай түлөө Бурядай АССР-эй Верховно Суведэй Президиум Хүндэллэй граматар шагнаба.

## А Ж А Л Д А А ШАЛГАРАГШАДТА АЛДАР СОЛО!

БҮХЭРОССИН СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНДЭ ИЛАЛТА  
ТУЙЛАЖА, РСФСР-ЭЙ ХҮДӨӨ АЖАХЫН МИНИСТЕРСТВЫН  
БОЛОН РСФСР-ЭЙ ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮДЭЛМЭРИЛГЭШЭДЭЙ  
ПРОФСОЮЗАЙ РЕСПУБЛИКАНСКА КОМИТЕДЭЙ  
ХҮНДЭЛЭЛЭЙ УЛААН ТУГХАНУУД БОЛОН МҮНГЭН  
ШАНГУУДААР ШАГНАГДААН КОЛЛЕКТИВҮУД

- Баргажанай районхой «Искра» колхозой гахайн фермын коллектив (дагшга В. Г. Трофимова).
- «Коммунизм» колхозой Хара-Хужарай һу һаалин фермын коллектив (дагшга С. Б. Гергенова).
- Прибайкалин районхой «Зырянский» совхозой оньһонжоруулагдан зөөногой коллектив (бригадир В. И. Чумков).
- Хойто-Байгалай районхой «Ангарский» совхозой һу һаалин фермын коллектив (дагшга П. Н. Костылев).
- Сэлэнгын районхой Сэлэнгын совхозой хоншо-дой бригадын коллектив (ахалдагы хоншон Р. М. Гайфуров).
- Химин совхозой Цайдамай һу һаалин фермын коллектив (дагшга Д. Л. Лундукова).
- Түнхэний районхой Саянай совхозой Улаан-Горхой һу һаалин фермын коллектив (дагшга Д. С. Шахлаева).
- «Сибиряк» колхозой хоншо-дой бригадын коллектив (ахалдагы хоншон И. А. Усольцев).
- Улаан-Удын районхой Ивалгын ОПХ-гай һу һаалин фермын коллектив (дагшга Л. Д. Санжичьникова).
- «Восток» колхозой комплексн бригадын коллектив (бригадир Л. Г. Мокров).
- Улаан-Удын шубуунэй фабрикын Бэрээнэй-Адагай үндэргэлжэ хэяенүүдэ харуулагдаг бригадын коллектив (бригадир Р. Д. Буаева).
- Хорин районхой Дээдэ-Тайсын совхозой жээжэ түлгэ хониде харуулагдаг бригадын коллектив (ахалдагы хоншон П. О. Филиппов).
- «Георгийский» совхозой һу һаалин фермын коллектив (дагшга Ж. Д. Санданов).
- Кабанскын районхой «Большереченский» совхозой Истокто тракторной тараан ажалдай бригадын коллектив (бригадир В. И. Федоров).
- Кабанскын шубуунэй фабрикын Колесовско һу һаалин хоброхой фермын коллектив (дагшга Т. И. Чмелева).
- «Сельскохозяйственный» Кабанскын районной нэгэдэлэй коллектив.

## ШАГНАЛДА ХҮРТЭХЭН ТҮРҮШҮҮЛ

БҮХЭРОССИН СОЦИАЛИС МҮРЫСӨӨНДЭ ИЛАЛТА  
ТУЙЛАЖА, РСФСР-ЭЙ ХҮДӨӨ АЖАХЫН МИНИСТЕРСТВЫН  
БОЛОН РСФСР-ЭЙ ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮДЭЛМЭРИЛГЭШЭДЭЙ  
ПРОФСОЮЗАЙ РЕСПУБЛИКАНСКА КОМИТЕДЭЙ  
ХҮНДЭЛЭЛЭЙ УЛААН ТУГХАНУУД БОЛОН МҮНГЭН  
ШАНГУУДААР ТҮРҮШҮҮЛ

- Ж. Р. Эрдынеев — Баргажанай районной Улаанай колхозой тракторист-машинист.
- Е. М. Жарнова — Баунтын районной Ципкианай совхозой тугалшан.
- В. О. Базарова — Бэшуурэй совхозой ахалдагы хоншон.
- Р. Д. Григорьева — Зэдин районной XX партсездын нэрэмжэтэй колхозой тугалшан.
- Ф. Г. Халиулин — Зэдин районной 60 жэлэй нэрэмжэтэй колхозой механизатор.
- В. Б. Чимитов — Яруунын районной «Победа» колхозой мал адуулагша.
- З. П. Найданова — Яруунын районной «Коммунизм» колхозой хаалишан.
- М. Ф. Белова — Загарайн районной XXI партсездын нэрэмжэтэй колхозой хаалишан.
- Г. Н. Батуева — Захаминэй районной Херецэйн совхозой хаалишан.
- Б. О. Б. Раднаева — Захаминэй районной Дүтэлүүрэй совхозой үхэршэн.
- А. Е. Голубева — Кабанскын районной Хандалин совхозой тугалшан.
- Д. Д. Дружинина — Байгал-Хуларин совхозой гахайшэн.
- Р. Д. Дашев — Хэжэгийн районной Могиохоной совхозой үхэршэн.
- В. М. Мещерякова — Хурамхэнай районной хаалин совхозой хаалишан.
- С. Э. Тыхеева — Хурамхэнай районной Гааргын совхозой хоншон.
- В. В. Падерин — Хаятын совхозой механизатор.
- К. М. Михалев — Мухар-Шэбэрэй районной «Заганский» колхозой комбайнер.
- Е. В. Таланина — Мухар-Шэбэрэй районной «Родина» колхозой гахайшан.
- В. Д. Ошоров — Азын районной «Коммунизм» колхозой тугалшан.
- П. С. Беева — Прибайкалин районной «Прибайкалец» совхозой овод адуулагша.
- Т. А. Бажанова — Хойто-Байгалай районной «Ангарский» колхозой хаалишан.
- Д. Е. Ц. Бадмаев — Сэлэнгын совхозой луговод.
- Н. Григорьева — Сэлэнгын районной Лениней нэрэмжэтэй колхозой тугалшан.
- Т. Д. Андриеская — Түнхэний районной «Сибиряк» колхозой тугалшан.
- Н. Б. Доржиева — Түнхэний совхозой хаалишан.
- Е. И. Ивалова — Улаан-Удын районной «Искра» колхозой хаалишан.
- Е. П. Буданова — Улаан-Удын шубуунэй фабрикын үндэргэлжэ хэяенүүдэ промшеслена цехэй оператор.
- К. М. Галичина — Хорин районной Дээдэ-Тайсын совхозой тугалшан.
- Л. Г. Донцова — Хорин районной Анагай совхозой хаалишан-оператор.
- И. С. Воронцова — Улаан-Удын горлодоовощторгын 15-дахи маганзий маганзийн дагша.
- Л. Ф. Лобачев — Загарайн районной Онохой совхозой овод адуулагшадэй зөөно дагша.

## АЛША КОЛЛЕКТИВЭЙ АША ТУҮАДА

Улам ехэ болон эрилтүүдэ тээдэ хүсэлтэй харюуснагуй. Үндэр бүтээсэтэй, жэгдэһэн ажалтай эрхэ байдал бэйтэ гуйлагда, техниксэ хүгжэлтэ, дэбжэлтэ хурдадалгада, ажалтай эдэбхитэй хүгжэлтэ, тэрүү дуй дуршэл дэлгэрүүлгэдэ догосорнууд шэглүүлгэдэ эсэргэтэй. Догосорнууды зөвхөн табилгада, зүбшэн хэлсэлгэдэ ажалшады үргэнөөр хабарадуулаха, тэдэний дүргэлтэ хинхэ тодорхой гурим ха ханагай байгуулаха, энэ хүдэлмэрин түлөө профсоюзай органиудай министрствэдэ болон амбан зургаануудай хүтэлбэрлэгшад тээдэ хүсэлтэй харюуснагуй. Үндэр бүтээсэтэй, жэгдэһэн ажалтай эрхэ байдал бэйтэ гуйлагда, техниксэ хүгжэлтэ, дэбжэлтэ хурдадалгада, ажалтай эдэбхитэй хүгжэлтэ, тэрүү дуй дуршэл дэлгэрүүлгэдэ догосорнууд шэглүүлгэдэ эсэргэтэй. Догосорнууды зөвхөн табилгада, зүбшэн хэлсэлгэдэ ажалшады үргэнөөр хабарадуулаха, тэдэний дүргэлтэ хинхэ тодорхой гурим ха ханагай байгуулаха, энэ хүдэлмэрин түлөө профсоюзай органиудай министрствэдэ болон амбан зургаануудай хүтэлбэрлэгшад тээдэ хүсэлтэй харюуснагуй.

## ШАГНАЛ

Олон жэлэй туршда һайнаар ажаллаһанай түлөө, тэрээр 60 наһа гүйсэлтэйн дашарамдуулан, Тарбегатайн кондитерска фабрикын директор Иван Митрофанович Рахваловы Бурядай АССР-эй Верховно Суведэй Президиум Хүндэллэй граматар шагнаба. Партиная, совет болон ажалын органиудата улаан сэг соо аша үрэтэйгээр ажаллаһанай түлөө тэрээр 60 наһа гүйсэлтэйн дашарамдуулан, КПСС-эй Бурядай обкомой хуудэ ажалын бээ элөө хоолой промшесленостин таларгай.

АССР-эй Юстициин министрствын ахалдагы консультант Маргарита Евгеньевна Мерютова, Бурядай АССР-эй Юстициин министрствын консультант Филипп Андриянович Котиков Бурядай АССР-эй габьяата юрист глэн хүндэтэ нэрэ эсэргэ олгодобо. Республикин сүдэй органиудата улаан сэг соо аша үрэтэйгээр ажаллаһанай түлөө, тэрээр 60 наһа гүйсэлтэйн дашарамдуула, Улаан-Уда городской Октябрьска районной арадай сүдэй арадай судя Петр Борисович Маланшиновы Бурядай АССР-эй Верховно Суведэй Президиум Хүндэллэй граматар шагнаба.





